

LÆRER

Tekster Tema 3 Menneskene kommer

Levevilkår for mennesker og dyr

Mennesker lægger pres på naturområdet og dyrenes habitat gennem landbrug, skovrydning og ureguleret jagt /krybskytteri. Mennesker har de samme basale behov for at overleve som dyrene har. De skal alle have vand, føde og beskyttelse

Med en stigende befolkning stiger også behovet for mad og presset for at inddrage naturområder til landbrug vokser.

Føde

- Jagttrykket stiger i området og de jagtbare arter forsvinder først.
- Husdyr som geder og kvæg æder det samme som de vilde græsædere. Da de opholder sig på de samme områder over lang tid, bliver vegetationen bidt så langt ned, at den ikke kan overleve.
- Opdyrkning af jorden fører mange gange til udpining af jorden, næringen vaskes ud og forsvinder
- Træer laves til trækul til tilberedning af mad. Den spredte trævækst hugges ned og forsvinder helt.

Vand

- Drikkevand og vand til vanding af afgrøder er ofte en sparsom ressource. Også her kommer dyr og mennesker i konflikt.

Beskyttelse

- Beskyttelse mod sult og dyr søges i landsbyen (flokken).

Dyrenes levevilkår i det ændrede naturområde

Tilpasning til ændringer i miljøet

Tilpasning i evolutionær betydning foregår over meget lang tid – tusinder af år – så man kan ikke sige, at vilde dyr tilpasser sig det nye miljø. Men de udnytter det efter bedste evne.

- Rovdyr som æder husdyr, gør blot det, som de altid har gjort: de jager det bytte, der er nemmest at fange. Men for bonden er rovdýret blevet til et skadedyr.
- Det samme gælder for dyr, som spiser af markernes afgrøder – fx elefanter og aber.

Konflikter

Når mennesker overtager jorden, bliver de vilde dyr således til konkurrenter i forhold til husdyr og mennesker. Rovdyr bliver til skadedyr, når de æder husdyr eller mennesker. Elefanten bliver også et skadedyr, fordi den ikke kan holdes ude af landsbyens marker og huse.

Befolkningstilvæksten i Afrika

Afrika er det kontinent, der i de kommende årtier forventes at opleve de største demografiske forandringer: befolkningen fordobles i 2050. Ved slutningen af dette århundrede vil halvdelen af alle unge under 18 år på jorden leve i Afrika.

Med så store forandringer er der udsigt til, at der skal skaffes meget mere mad, flere huse, flere veje og mere energi. Det er eksplosive forandringer, der sætter naturgrundlaget under pres¹ med risiko for mere CO₂-udledning og pres på dyrenes habitat. Samtidig er de samme naturressourcer tynget af ganske tydelige og efterhånden omfattende klimaforandringer. Hvordan kan man sikre en bæredygtig anvendelse og forvaltning af naturressourcerne, så dyr, skove og mennesker kan eksistere sammen på kontinentet i de kommende årtier?

Community Based Natural Ressource Management

I Zambia arbejder myndighederne ambitiøst med en bæredygtig forvaltning af naturressourcerne inden for skove, fiskeri og dyreliv². For at vedligeholde skove og dyrebestand er der kvoter for hvor mange træer, der må fældes og dyr, der må slås ihjel. Kvoterne monitoreres fra officiel side.

Der er mange Community Based Natural Ressource Management (CBNRM)-projekter fordelt over det meste af landet. De er i høj grad lokale, selvfinansierede initiativer – altså ikke donordrevne. Udgangspunktet har været, at dyrelivet var alvorligt truet i 80'erne og 90'erne. Takket være de mange initiativer er bestandene på vej frem. Eksempelvis er elefantbestanden mere end fordoblet.

Med CBNRM-projekterne får man udviklet landområderne, bremset krybskytteriet og genetableret bestande³. Metoderne er forskellige, men gennemgående handler det om at tillægge naturen - især dyr - værdi og gøre udnyttelsen af naturgrundlaget bæredygtigt.

Et bæredygtigt CBNRM projekt i Zambia

Film 3 viser resultaterne af et lokalt CBNRM-projekt i Luangwa Valley i det østlige Zambia. I Nyimba Game Management Area har man udviklet en turisme med både fotosafari og jagtsafari. Fra jagten går en del af kød og jagt/fotoafgifter tilbage til landsbyerne. Der er skabt over 100 lokale arbejdspladser, bygget skoler, udviklet sundhedsklinikker og anlagt veje. Nyimba Game Management Area ligger tæt på South Luangwa National Park, landets vigtigste nationalpark.

Tidligere ville lokalbefolkningen have slået dyr ihjel med fælder eller hjemmelavede våben. Rovdyr (især løver) var en trussel – nu går børnene i grupper på vej til skole og vand hentes kun midt på dagen (hvor dyrene sover). De kalder princippet for "coexistence due to experience". I landsbyskolerne undervises børnene i bæredygtig naturudnyttelse. Man har genetableret og oprettet vandhuller til dyrene, hvilket har udviklet bestandene.

¹ Blandt andre Den afrikanske udviklingsbank AfDB og Verdensnaturfonden WWF har analyseret den alvorlige risiko for kontinentets mange, sensitive økosystemer. Se rapporten "African Ecological Futures 2015", Nairobi 2015.

² Jfr. "ZAMBIA'S SECOND NATIONAL BIODIVERSITY STRATEGY AND ACTION PLAN: 2015-2025", Lusaka, 2015.

³ I 1980'erne udviklede Henrik Juul på vegne af Danida CBNRM-modellen i Zambia.

I det samme område kan man også følge klimaforandringerne. Det varmere klima betyder mangel på vand for mennesker og dyr. For dyrene betyder det nogle steder, at flere dyr klumper sig sammen ved færre vandhuller. Det medfører større risiko for at møde rovdyr, for mistrivsel og for udbrud af sygdomme.